

רע"פ 2963/16 - מיכאל סטרנס נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון

רע"פ 2963/16 - א'

כבוד השופט א' שהם
מיכאל סטרנס

לפני:
המבקש:

נ ג ד

מדינת ישראל

המשיבה:

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו, בעפ"ג 58704-12-15, מיום 21.3.2016, שניתן על ידי כב' השופטים ד' ברלינר - נשיאה; ג' קרא - סג"נ; ו-א' נחליאלי-חיאט

בשם המבקש: עו"ד בני נהרי

החלטה

1. לפניי בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו (כב' השופטים ד' ברלינר - נשיאה; ג' קרא - סג"נ; ו-א' נחליאלי-חיאט), בעפ"ג 58704-12-15, מיום 21.3.2016, בגדרו התקבל ערעורה של המשיבה על גזר דינו של בית משפט השלום בתל אביב-יפו (כב' השופט ד"ר שאול אבינור), בת"פ 7877-02-13, מיום 10.12.2015.

רקע והליכים קודמים

2. ביום 5.6.2014, הורשע המבקש, על בסיס הודאתו בכתב אישום מתוקן, אשר מייחס לו עבירה של גניבה בידי מורשה, על פי סעיף 393(2) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין). בכתב האישום המתוקן, שהוגש ביום 4.2.2013, נאמר כי עובר ליום 29.3.2006, פנו האחים מיכאל פן ויורם ג'ראלד פן (להלן: המתלוננים), אל המבקש,

עורך דין באותה העת, על מנת שהוא ייצגם בעסקת מכר של נכס. הנכס הינו בית מגורים אשר שייך במחציתו למתלוננים, ובמחציתו לאביהם של המתלוננים, אייבי פון, ברמת השרון (להלן: הבית). יורם ג'ראלד פון, כך לפי כתב האישום, הינו חבר ילדות של המבקש, ונמצא בהיכרות עמו למעלה מארבעים שנה. בהמשך כתב האישום מתוארת השתלשלות העניינים, הנוגעת להסכם המכר: ביום 29.3.2006, או בסמוך לכך, ערך המבקש הסכם מכר (להלן: ההסכם) למכירת הבית בין המתלוננים ואביהם, לבין הקונים, גלפנד ליאור ורונית, בעלות כוללת של 775,000 דולר. במסגרת ההסכם נקבע, כי כ-300,000 דולר מתוך תמורת הבית, יוותרו אצל המבקש בנאמנות, ואת היתרה היה על המבקש להעביר למתלוננים ולאביהם. הקונים עמדו בהתחייבותם והעבירו את מלוא הסכום תמורת הבית, בסך של 3,310,000 ₪ בנאמנות למבקש, לרבות הפיקדון. ביום 15.1.2007, או בסמוך לכך, העביר המבקש לכל אחד מן המתלוננים סך של 582,725 ₪ והותיר ברשותו כ-2,000,000 ₪, ללא הסכמת המתלוננים ואביהם, על אף שהיה מודע לכך שהוא צריך להעביר להם את יתרת הסכום. בשנת 2008, הבעלות בבית הועברה לידי הקונים, אולם המבקש המשיך להחזיק בכספי המתלוננים ואביהם. ביום 9.3.2009, נפטר אביהם של המתלוננים, והמבקש פעל מטעמם לקיום הצוואה, ובה הוריש האב למתלוננים את כל רכושו בחלקים שווים, ובתוך כך, גם את חלקו בתמורת הבית. עוד נאמר בכתב האישום, כי במשך תקופה ארוכה, פנו המתלוננים למבקש בבקשות שונות לקבלת מלוא תמורת הבית, ולקבלת דפי חשבון הנאמנות, אולם המבקש השיב פניהם ריקם. ביום 7.12.2009, ולאחר הגשת תלונה במשטרה נגד המבקש, העביר המבקש למיכאל פון סכום של 144,443 ₪. במעשים המתוארים, המבקש גנב מהמתלוננים ומאביהם, בהיותו מורשה, סכום של כ-1,500,000 ₪.

למען שלמות התמונה, תתואר השתלשלותו של התיק דנן: כאמור, העבירה בוצעה החל משנת 2006 ואילך; המבקש נחקר במשטרה בשנת 2009, לאחר הגשת התלונה; המבקש הודה מיד בחקירתו במשטרה בעבירה המיוחסת לו, אולם כתב האישום הוגש רק ביום 4.2.2013; לאחר הגשת כתב האישום, התיק נקבע להקראה ביום 10.3.2013, אולם בין תאריך זה לבין יום 13.2.2014, נדחה הדיון, 6 פעמים, עקב בקשות דחייה שהוגשו על ידי המבקש. כאמור, הכרעת הדין ניתנה ביום 5.6.2014.

3. לאחר הרשעתו בדיון, נשלח המבקש לשירות המבחן לקבלת תסקיר בעניינו, על ידי כב' השופטת ה' נאור. בתסקיר שירות המבחן, אשר הוגש ביום 25.11.2014, נכתב כי המבקש הינו יליד 1949, אב לשלושה ילדים, וסב לנכדים. המבקש חולה במחלת כליות מאז שנת 2006. למבקש אין עבר פלילי, ואת הרקע לביצוע העבירות בנידון דידן הוא הסביר בירידה בהיקפי העבודה כעורך דין, ושקיעה בחובות כספיים, וזאת, עקב הידרדרות במצבו הבריאותי. המבקש ביטא צער וחרטה על התנהגותו, והבין את חומרת הפגיעה במתלוננים, בפרט לאור הפרת אמונם "באופן כה בוטה וממושך". עוד מסר המבקש לשירות המבחן, כי הוא השיב למתלוננים סכום של 340,000 ₪, ובכוונתו להשיב להם את מלוא הסכום שנטל מהם. אשר להערכתו של שירות המבחן, נכתב כי "לא התרשמנו מקיומם של דפוסי התנהגות וחשיבה עברייניים או רמאיים מופנמים אצלו. בשל כך, לא מצאנו לנכון לשקול התערבות טיפולית במצבו במסגרת שירותנו". לאור האמור לעיל, ונוכח תפקודו התקין של המבקש לאורך כל חייו, המליץ שירות המבחן על תכנית של שירות לתועלת הציבור (של"צ), בה ישתתף המבקש, בהיקף של 250 שעות.

4. לאחר הגשת תסקיר שירות המבחן, החליטה השופטת נאור, ביום 19.2.2015, להורות לממונה על עבודות השירות להמציא חוות דעת בדבר התאמתו של המבקש לביצוע עבודות שירות. הובהר כי "אין בהחלטה זו משום הבעת דעה כלשהי לגבי העונש שיוטל על הנאשם [המבקש] בסופו של ההליך". ביום 29.3.2015, התקבלה החלטה על ידי השופטת נאור, לפסול את עצמה מטיפול בתיק, וזאת, לאור היכרות קודמת בינה לבין המבקש מתקופת לימודיהם המשותפים באוניברסיטה, עובדה אשר הובאה לידיעתה בתחילת ניהול ההליכים בתיק. על כן, עבר התיק לטיפולו של

כב' השופט ד"ר ש' אבינור. על אף שנשמעו טיעונים לעונש מפי הצדדים, בפני השופט נאור, נעתר השופט אבינור להשלמת הטיעונים לעניין העונש. המשיבה עתרה לקביעת מתחם ענישה בין 24 לבין 48 חודשי מאסר לריצוי בפועל; ואילו המבקש עתר למתחם שיועמד בין ענישה צופה פני עתיד, לבין 18 חודשי מאסר בפועל. בית משפט השלום התייחס לערכים החברתיים שנפגעו כתוצאה מביצוע העבירות, ובין היתר להפרת האמונים הקשה כלפי הלקוחות הספציפיים, וכלפי הציבור בכללותו. ואולם, ציין בית משפט השלום, כי המקרה דנן איננו מצוי ברף חומרה גבוה - סכום הגניבה אמנם משמעותי, אולם מדובר בעבירה אחת, אשר בוצעה כלפי מתלוננים, שאחד מהם היה חבר קרוב של המבקש. בית משפט קמא ציין, לעניין זה, כי המתלוננים נמנעו מלהגיש תצהיר נפגע עבירה או להתייצב בבית המשפט לתת עדות בעניין זה, ו"עצם העובדה שהמתלוננים בחרו לילך בדרך בה בחרו מדברת בעד עצמה ותומכת - ולו במידת מה - במסקנה כי אין עסקינן במקרה המצוי ברף החומרה הגבוה ביותר". כמו כן, התייחס בית משפט השלום לכך שלמבקש הייתה כוונה לפצות את המתלוננים, כוונה שבאה לידי ביטוי בהחזרת חלק מכספי הגניבה. על בסיס האמור לעיל, העמיד בית משפט השלום את מתחם הענישה על 6 חודשי מאסר, שניתן לרצותם בדרך של עבודות שירות, ועד ל-24 חודשי מאסר, לריצוי בפועל, בנוסף ל"ענישה כלכלית מחמירה".

בית משפט השלום, עת ניגש לגזור את עונשו של המבקש בתוך מתחם הענישה, נתן את דעתו לנסיבותיו האישיות של המבקש, ובין היתר, להיעדר עבר פלילי בעניינו; להודאתו של המבקש ולנטילת האחריות על המעשים המיוחסים לו; לחלופי הזמן מעת ביצוע העבירות, עקב התארכות ההליכים, אותו יש לזקוף כנסיבה לקולה בעניינו של המבקש; ולתסקיר שירות המבחן שהוגש בעניינו. על בסיס המתואר לעיל, השית בית משפט השלום על המבקש את העונשים הבאים: 6 חודשי מאסר, לריצוי על דרך של עבודות שירות; 6 חודשי מאסר על-תנאי; לבל יעבור המבקש, בתוך 3 שנים, עבירה בה הורשע; קנס בסך 30,000 ₪ או שלושה חודשי מאסר, לריצוי בפועל, תמורתו; וכן, פיצוי בסך של 500,000 ₪ לכל אחד מן המתלוננים.

5. המשיבה לא השלימה עם גזר דינו של בית משפט השלום והגישה ערעור לבית המשפט המחוזי, על קולת העונש בעניינו של המבקש. המשיבה טענה, כי בית משפט השלום שגה בקביעת מתחם הענישה, וכן במיקומו של המבקש מתוך המתחם. בפרט, העלתה המשיבה השגות לגבי שיקולים אותם שקל בית משפט השלום, לקולה, בגזירת עונשו של המבקש. ביום 21.3.2016, התקבל ערעורה של המשיבה על ידי בית המשפט המחוזי, בציינו כי "ענישה שאינה כוללת רכיב של מאסר מאחורי סורג ובריא אינה יכולה להישאר על כנה". בית המשפט המחוזי עמד על חומרת המעשים שביצע המבקש, ובפרט, על כך שנעשו על ידו בתפקידו כעורך דינם של המתלוננים, וכן, לעובדה כי מדובר בעסקה למכירת ביתם המשפחתי של המתלוננים ושל אביהם. עוד התייחס בית המשפט המחוזי, לכך שאביהם של המתלוננים נפטר בטרם שהוא זכה לקבל לידו את הכסף. כפי שמתואר בכתב האישום, המבקש טיפל מטעמם של המתלוננים בצו הירושה, ולמעשה דאג שכספם יוותר אצלו. בית המשפט המחוזי קיבל את טענתה של המשיבה, לפיה אין לזקוף לזכותו של המבקש את העובדה שאחד המתלוננים הוא חברו הטוב, ודווקא עובדה זו נתנה למתלוננים "סיבה כפולה ומכופלת" לתת אמון במבקש, אמון אשר נוצל על ידו ללקיחת כספים ללא היתר.

6. בית המשפט המחוזי הרחיב, בנוסף, על אודות השיהוי שנגרם בתיק הנדון. כך, נקבע כי את פרק הזמן שחלף מביצוע העבירות ועד להגשת התלונה, אין לזקוף לחובתו של מי מהצדדים. אשר לפרק הזמן שחלף מאז סיום החקירה ועד להגשת כתב האישום, כ-3 שנים, ציין בית המשפט המחוזי כי מדובר ב"שיהוי לא סביר", ולכך הסכימה גם המשיבה. לבסוף, ואשר לשיהוי מאז הגשת כתב האישום ועד למתן גזר הדין, נקבע על ידי בית המשפט המחוזי, כי למבקש הייתה "תרומה" לא מבוטלת לשיהוי זה. העברת הדיון למותב אחר איננה נזקפת לחובתו של המבקש, אולם, בקשות הדחייה, אשר עיכבו גם כן את הדיון, הוגשו מטעמו של המבקש - ועל כן, נזקפות, במידה מה, לחובתו. בית המשפט המחוזי

קיבל גם את טענתה של המשיבה, לפיה אין לראות בהימנעותם של המתלוננים למסור עדות, כשוות ערך לסליחה מצידם כלפי המבקש, והזכיר כי אלו פנו גם להליך אזרחי בכדי לקבל את כספם בחזרה. עם זאת, בית המשפט המחוזי נתן את דעתו לנסיבותיו האישיות של המבקש, כפי שפורטו לעיל, ולמחלה ממנה הוא סובל. על כן, העמיד בית המשפט המחוזי את מתחם הענישה בין 12 ל-36 חודשי מאסר בפועל. בגזירת עונשו של המבקש בתוך המתחם הנ"ל, ציין בית המשפט המחוזי את הדברים הבאים:

"שקלול כל האמור לעיל תוך התחשבות בהיבטי החומרא שפורטו לעיל, היה צריך להביא את בית משפט קמא למיקום המשיב [המבקש] באמצעותו של מתחם הענישה הנקוב לעיל [היינו, 24 חודשי מאסר-א.ש.]. יחד עם זאת, בהיותנו ערכאת ערעור ותוך שאנו מאמצים את מושכל היסוד ולפיו, ערכאת הערעור איננה ממצה את הדין עם משיבים, אנו מטילים על המשיב [המבקש] 18 חודשי מאסר בפועל".

רכיב המאסר על-תנאי נותר על כנו, והפיצויים הופחתו לסכום של 258,000 ₪ לכל מתלונן, בהתאם לאמור בסעיף 77א לחוק העונשין. תאריך התייצבותו של המבקש לריצוי עונשו נקבע ליום 2.5.2016.

הבקשה לרשות ערעור

7. ביום 10.4.2016, הוגשה הבקשה לרשות ערעור, בד בבד עם בקשה לעיכוב ביצוע עונש המאסר לריצוי בפועל, אשר הושת על המבקש. לטענת המבקש, החמרת הענישה, שנעשתה במסגרת פסק דינו של בית המשפט המחוזי, מצדיקה, בנסיבות העניין, ליתן לו רשות לערער. המבקש סבור, כי גזר דינו של בית משפט השלום שקל, כדבעי, את השיקולים לקולה ולחומרה, ולא היה מקום להחמיר בעונשו, בנסיבות העניין. לשיטתו של המבקש, יש ליתן משקל נכבד לחלוף הזמן בין ביצוע העבירות להגשת כתב האישום, ובין הגשת כתב האישום לבין סופו של ההליך; לעמדת המתלוננים וקרבתם למבקש, ובתוך כך, לעובדה שמדובר ב"מקרה פרטני של פגיעה באמון בין אדם לחברו יותר מאשר בין עורך דין ולקוחו". טענה נוספת בפי המבקש הייתה, כי בית המשפט המחוזי שגה, שעה שמיקם את המבקש במרכז מתחם הענישה ולא ברף התחתון, וזאת לאור שלל השיקולים לקולה בעניינו, ובין היתר, גילו המבוגר; מצבו הבריאותי; הודאתו במעשים המיוחסים לו ותסקיר שירות המבחן החיובי שהוגש בעניינו. על כן, סבור המבקש, כי יש ליתן לו רשות לערער, לקבל את ערעורו לגופו של עניין, ולהפחית בעונשו.

דיון והכרעה

8. הלכה מקדמת דנא היא, כי בקשות לרשות ערעור תתקבלנה במשורה, במקרים בהם עולה שאלה משפטית עקרונית אשר חורגת מעניינם של הצדדים להליך; או כאשר קיים חשש לאי צדק מהותי או לעיוות דין קיצוני בעניינו של המבקש (רע"פ 2744/16 ידעי נ' מדינת ישראל (7.4.2016); רע"פ 2649/16 קיסוס נ' מדינת ישראל (6.4.2016); רע"פ 2572/16 חננאל סויסה נ' מדינת ישראל (6.4.2016)). כאשר הבקשה מוגשת לעניין חומרת העונש, תינתן רשות לערער רק מקום בו העונש חורג, באורח קיצוני, ממדיניות הענישה הנוהגת במקרים דומים (רע"פ 2396/16 שבת נ' מדינת ישראל (27.3.2016); רע"פ 361/16 עזאם נ' מדינת ישראל (16.3.2016); רע"פ 1940/16 פולק נ' מדינת ישראל (14.3.2016)). הבקשה שלפניי אינה עומדת באמות המידה הללו, ואשר על כן - דינה להידחות.

9. אתייחס, בקצרה, לטענותיו של המבקש, וזאת, בבחינת למעלה מן הצורך. המבקש מרחיב בדיבורו על אודות

חלוף הזמן מביצוע העבירות ועד למתן גזר הדין בעניינו, כשיקול רלוונטי לקולה במקרה דנן. בית המשפט המחוזי הקדיש משקל נכבד בפסק דינו לטענותיו של המבקש בעניין חלוף הזמן, והסביר כי השיהוי שחל בין סיום החקירה לבין מועד כתב האישום נזקף לחובתה של המשיבה, ואולם חלוף הזמן בין הגשת כתב האישום לבין מתן גזר הדין, אירע הן בשל חילופי המותב בתיק, והן בשל בקשות הדחייה החוזרות והנשנות של המבקש. עוד הבהיר בית המשפט המחוזי, כי את חלוף הזמן מביצוע העבירה ועד להגשת התלונה, אין לזקוף לחובתו של מי מהצדדים. בנסיבות אלה, לא מצאתי כל מקום להתערב בפסק דינו של בית המשפט המחוזי, לעניין זה. עוד אטעים, כי העונש אשר הושת על המבקש, מצוי בתוך המתחם שהוא עצמו טען לו, במסגרת טיעוניו לעונש בבית משפט השלום. אכן, לא ניתן להתעלם מנסיבותיו האישיות של המבקש, אשר תוארו לעיל בהרחבה, ואולם, סבורני, כי בית המשפט המחוזי שקל את כלל השיקולים הרלוונטיים בעניינו של המבקש, והוציא תחת ידו עונש ראוי ומאוזן.

10. אשר על כן, דין הבקשה להידחות. הבקשה לעיכוב ביצוע מתייתרת בזאת.

ניתנה היום, ג' בניסן התשע"ו (11.4.2016).

ש ו פ ט